

Diarienummer: VN-2026/4

Handläggare: Isolde Limé, valsamordnare

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Distribution av valsedlar vid allmänna valen – val till riksdag, region- och kommunfullmäktige 2026

Förslag till beslut

1. Valnämnden erbjuder inte distribution av valsedlar med partibeteckning till val- eller röstningslokaler för partier som inte omfattas av bestämmelserna i 8 kap. 2 § första stycket 2 a och b vallagen (2005:837).
2. Valnämnden erbjuder inte distribution av namnvalsedlar till val- eller röstningslokaler för partier som deltar i de allmänna valen 2026.

Sammanfattning av ärendet

Enligt 8 kap. 2 § vallagen ansvarar valnämnden för distributionen av vissa typer av valsedlar vid allmänna val. Utöver de valsedlar som nämns i lagen kan valnämnden, om den vill, erbjuda distribution av valsedlar till andra partier som inte omfattas av vallagens bestämmelser.

Ärendets uppkomst och historik

Vallagen delar upp ansvaret för hur valsedlar ska distribueras till röstmottagningsställen mellan valnämnden och partierna. I val till riksdag, region- och kommunfullmäktige har valnämnden skyldighet att förse väljarna med valsedlar för de partier som avses i vallagen 8 kap. 2 § första stycket 2 a-b. Valnämnden behöver ta ett beslut om de ska erbjuda distribution av valsedlar åt övriga partier. Om valnämnden väljer att ta på sig ett ansvar för distribution av valsedlar, utöver den distribution nämnden ansvarar för enligt vallagen, ska samtliga deltagande partier behandlas lika.

Rättslig utredning

Det finns tre typer av valsedlar (vallagen 6 kap. 1 §). En valsedel med enbart valbeteckning brukar vardagligt kallas för blank valsedel. Valsedel med parti- och valbeteckning kallas partivalsedel. Den har partiets namn och/eller en registrerad symbol. Den valsedel som har parti- och valbeteckning samt uppgifter om kandidater kallas namnvalsedel.

I vallagen 8 kap. 2 § (2005:837) anges att i anslutning till röstmottagningsställen ska en lämplig avskärmad plats för valsedlar göras i ordning. På denna plats ska väljarna

ha tillgång till valsedlar med enbart valbeteckning, valsedlar med parti- och valbeteckning för val till riksdagen samt region- och kommunfullmäktige. Bestämmelsen gäller för de partier som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än 1 procent av rösterna i hela landet och för de partier som för val till region- och kommunfullmäktige redan är representerade där.

De partier som deltar i valen ska också kunna ge väljarna tillgång till sina valsedlar. Utläggningen sker genom valnämndens försorg och bara under förutsättning att partiet har gjort en begäran om det.

Lagstöd

Vallagen 6 kap. 1 § och 8 kap. 2 §.

Konsekvensbeskrivningar

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet att inte åta sig extra ansvar för distribution av valsedlar, utöver vad vallagen kräver, påverkar inte Knivsta kommuns ekonomi. Det motsatta beslutet skulle kunna ha stora ekonomiska konsekvenser. Valkansliets resurser är begränsade och räcker inte till för att möta de kraven som det extra ansvaret skulle innebära.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalys är gjord enligt checklista.

Övrig utredning

I ett ställningstagande från den 15 december 2023 (VAL-885) konstaterar Valmyndigheten att om valnämnden väljer att ta på sig ett ansvar för distribution av valsedlar utöver vallagens krav är det ett frivilligt åtagande. I sådana fall ska samtliga deltagande partier behandlas lika.

I valen till riksdagen 2018 och 2022 fick åtta partier mer än 1 procent röster. Dessa är Arbetarepartiet Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Moderaterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet, Kristdemokraterna, Miljöpartiet de gröna och Liberalerna. I regionfullmäktige finns inga ytterligare partier representerade under innevarande mandatperiod. I kommunfullmäktige finns Knivsta.nu representerade och de har därför rätt till utdelning av partivalsedlar i valet till kommunfullmäktige ifall partiet begär det.

Valnämnden kommer därför troligen att ha ansvar för distribution av partivalsedlar till åtta partier i valen till riksdagen och regionfullmäktige, samt nio partier i valet till kommunfullmäktige.

Partier som inte har rätt enligt vallagen att få sina valsedlar distribuerade av valnämnden är själva ansvariga för distributionen av dessa. I förarbeten till vallagen anges att det kan vara förenat med vissa risker, såsom svårigheter med förvarings- och lagringsutrymmen, att lägga ett större ansvar för distributionen på valnämnderna eller utlandsmyndigheterna. Partierna har alltså att svara för att leverera valsedlar i den mängd som förväntas gå åt vid röstmottagningen. Partierna

får lämna in sina valsedlar till val- och röstningslokalerna, till exempel på en på förhand anvisad plats.

I Knivsta kommun ska valsedlarna levereras till vallokalerna innan öppning. Plats och tid för distribution kommer meddelas på Knivsta kommuns hemsida.

Samlad bedömning

Distributionen av valsedlar sker manuellt och tar tid i både planering, kontroll, sortering och packning. Den 1 mars 2026 hade 93 partier anmält deltagande i valet till riksdagen enligt Valmyndighetens hemsida och fler kan tillkomma då partier har till och med den 14 augusti att anmäla deltagande. Även om samtliga partier inte kommer vilja ha sina valsedlar utlagda kan arbetet med hantering och distributionen öka kraftigt om valnämnden tar på sig ansvaret att dela ut valsedlar till fler partier. Valkansliet har begränsade resurser och att distribuera ytterligare valsedlar riskerar att försvåra valkansliets arbete.

En ytterligare utmaning skulle vara distribution av namnvalsedlar. Enligt vallagen 2 kap. 20 §, har den som kandiderar för ett parti som har anmält sitt deltagande i ett val fram till fredagen innan valdagen på sig att skriftligen lämna in samtycke om kandidaturen. I praktiken kan det betyda att namnvalsedlar behöver bytas ut två dagar innan valet. Den logistik som krävs för att distribuera valmaterial till samtliga röstmottagningsställen behöver längre framförhållning än så.

Bestämmelserna i vallagen utgår från väljarens möjlighet att rösta på ett parti, inte partiets rätt att få valsedlar utdelade. De valsedlar som valadministrationen ska tillhandahålla utgår från ett resonemang att väljare ska ha tillgång till valsedlar för partier om de har fått ett "inte obetydligt väljarstöd", ett kriterium som anses uppfyllt om ett parti fått minst en procent i något av de två senaste valen. Även om vissa partier kan anses missgynnas av det nuvarande systemet kan väljare fortfarande rösta på partier utan valsedlar genom att skriva namnet på partiet på en blank valsedel. Då väljare har möjlighet att rösta alla partier som ställer upp i valet, anser förvaltningen att dennes demokratiska rättigheter är tillräckligt goda för att motivera att kommunen av praktiska skäl inte åtar sig en större uppgift än myndigheten är skyldig till enligt lag.

Utifrån ovanstående resonemang avråder förvaltningen att valnämnden tar på sig extra ansvar utöver vad som anges av vallagen.

Underlag för beslut och beslutsexpediering

Underlag för beslut

Tjänsteutlåtande 2026-03-01

Beslutet skickas till

Akten

Åsa Franzén
Chef för kommunledningskontoret

Barnchecklista inför beslut

Alla under 18 år är att betrakta som barn.

1. Påverkar beslutet barn?

Ja ☐ Nej ☒

Beslutet att inte ta på sig extra ansvar för distribution av valsedlar har ingen konsekvens för barn i Knivsta kommun.

Om du svarar ja ska du fortsätta med frågorna.

2. Hur har barns bästa beaktats?

3. Beskriv eventuella intressekonflikter.

4. Barn tillfrågas vid övergripande fleråriga planer/styrdokument. Har så skett?

Ja ☐

Nej ☐

Inte aktuellt. Beslutet rör inte en övergripande flerårig plan eller ett flerårigt styrdokument. ☒